

Restauració del Claustre del monestir de Sant Daniel

Girona, 15 de juny de 2013

Índex

Introducció	2
Monestir de Sant Daniel	3
Celebració del mil·lenari	4
Restauració i conservació	5
Crèdits de l'obra	7
Intervencions especials	8
Nous elements posats al descobert	9
Programa Romànic Obert	11

La Generalitat i l'Obra Social 'la Caixa' restauren el claustre del monestir de Sant Daniel de Girona

- El president de la Generalitat, Artur Mas ha inaugurat avui la restauració del claustre del monestir benedictí de Sant Daniel. A l'acte també hi ha assistit el conseller de Cultura, Ferran Mascarell; l'alcalde de Girona, Carles Puigdemont; el bisbe de Girona, Francesc Pardo; la priora del monestir de Sant Daniel, Maria Assumpció Pifarré; i el director executiu de "la Caixa" i director general adjunt de l'Obra Social "la Caixa", Jaume Giró.
- Aquesta restauració ha estat possible gràcies a l'acord entre l'Obra Social "la Caixa", el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i com a propietat, les religioses benedictines del monestir de Sant Daniel, i s'emmarca en el Programa Romànic Obert dut a terme per la Generalitat i l'Obra Social "la Caixa", que té com a objectiu donar un impuls a la restauració i conservació d'aquest important llegat patrimonial.
- La inversió de 300.000 euros per part de l'Obra Social "la Caixa" ha permès dur a terme la rehabilitació integral del claustre, que d'aquesta manera, es podrà reobrir a la ciutadania coincidint amb la celebració del mil·lenari de la fundació del monestir.
- El Departament de Cultura ha aportat els coneixements tècnics i els recursos humans per avaluar l'estat del monument i les accions necessàries per a la seva restauració i conservació.
- Els treballs de conservació i reforma han durat deu mesos. Durant aquest temps s'ha actuat, entre d'altres, a les dues plantes del claustre, s'han reconstruït les arcades de la façana nord i s'han millorat les cobertes de les ales sud i oest. També s'ha pogut dur a terme treballs al pati central.

Girona, 15 de juny de 2013.- El president de la Generalitat, Artur Mas; ha presidit avui la inauguració de la restauració del claustre del monestir de Sant Daniel. A l'acte també hi ha assistit el conseller de Cultura, Ferran Mascarell; l'alcalde de Girona, Carles Puigdemont; el bisbe de Girona, Francesc Pardo; la priora del monestir de Sant Daniel, Maria Assumpció Pifarré; i el director executiu de "la Caixa" i director general adjunt de l'Obra Social "la Caixa", Jaume Giró.

La rehabilitació integral del claustre del monestir benedictí ha estat possible gràcies a l'acord entre la Generalitat de Catalunya, l'Obra Social "la Caixa" i com a propietat, les religioses benedictines del Monestir de Sant Daniel. Aquesta actuació està inclosa dins el programa Romànic Obert que impulsen conjuntament "la Caixa" i el Departament de Cultura amb l'objectiu de donar un impuls renovat a la posada en valor, revisió, millora i prevenció d'aquest important llegat patrimonial.

D'acord amb el conveni, l'Obra Social "la Caixa" ha aportat íntegrament els 300.000 euros necessaris per fer possible la restauració del claustre, i el Departament de Cultura ha aportat els coneixements tècnics i els recursos humans per avaluar l'estat del monument i les accions necessàries per a la seva restauració i conservació.

Monestir de Sant Daniel

El Monestir de Sant Daniel és l'únic monestir benedictí femení de Catalunya juntament amb el de Sant Pere de les Puelles a Barcelona, que ha persistit des de l'època medieval i es troba en el mateix solar on fou erigit en el segle XI, al començament de la vall de Sant Daniel.

L'església és romànica del segle XI i XII. Té planta de creu grega amb tres absis dels quals se'n conserva un. Té un cimbori octogonal de dos pisos i arcuacions llombardes a la façana i a l'interior. Va ser restaurada l'any 1959.

El claustre és de planta trapeziforme i consta de dues galeries. La galeria inferior, d'estil romànic, és de principis del segle XIII, està coberta amb una volta de canó amb 42 parells de columnes articulats amb sis i dotze arcades de mig punt i capitells amb decoració floral i geomètrica.

La galeria superior esta formada per dues ales gòtiques –nord i est- del segle XV amb arcs ogivals amb 24 capitells de decoració floral i geomètrica, i dues ales més tardanes, la nord i l'oest.

L'acabat de les façanes varia des dels murs vistos de pedra, l'estucat, i el pintat. A l'interior del pati una escala accedeix al pis superior.

Al seu voltant s'aixequen les diverses ales del monestir amb estances d'època posterior que en part han estat adaptades com a residència d'estudiantes.

El monestir celebra el seu mil·lenari amb la reobertura del claustre

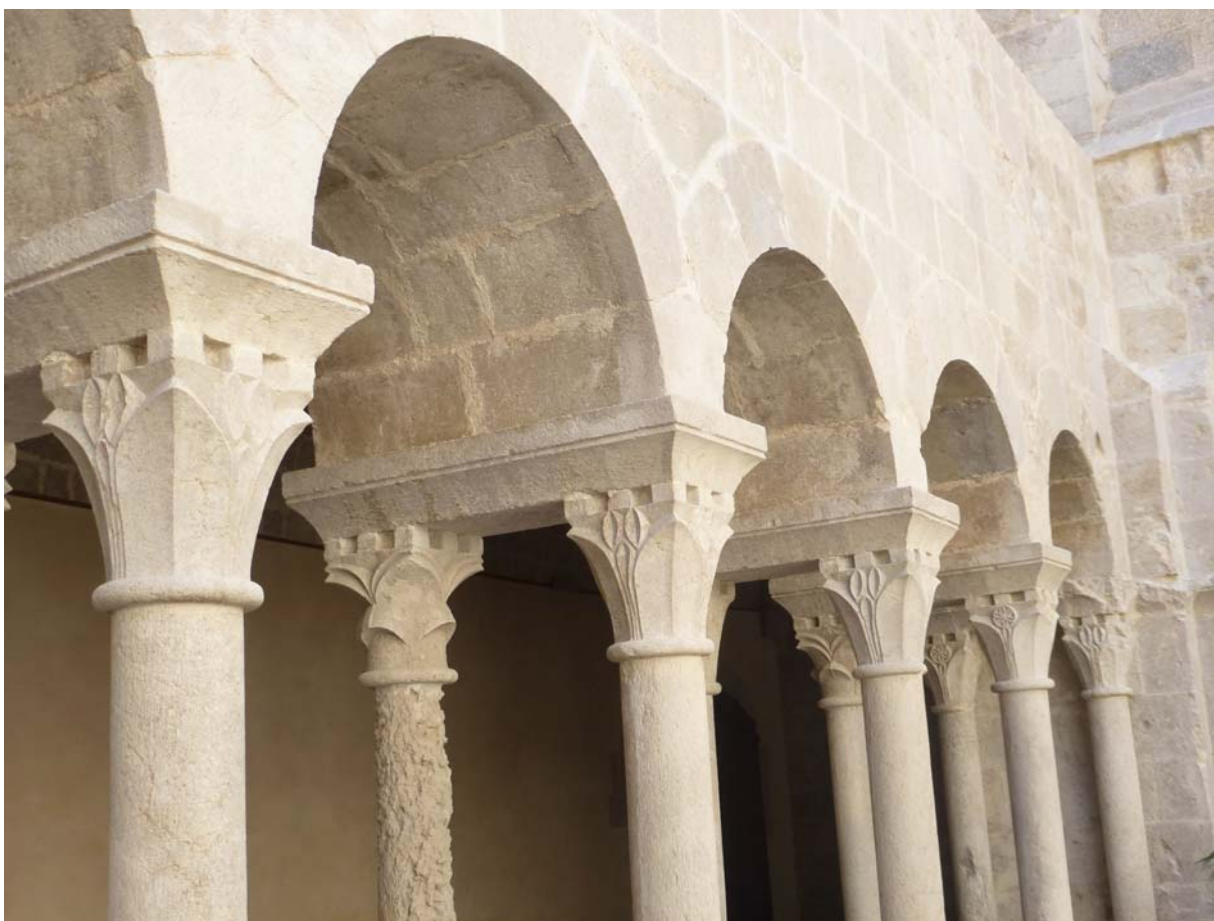

Gràcies als treballs de restauració que s'han dut a terme, el claustre del monestir serà reobert i tornarà a ser visitable. D'aquesta manera, aquesta joia del romànic català recupera tot el seu valor coincidint amb la commemoració del mil·lenari de la fundació del monestir benedictí femení.

La restauració del claustre de Sant Daniel va començar al mes de maig del 2012 i va finalitzar el passat mes de març. Han estat, doncs, deu mesos en els quals s'han pogut dur a terme les tasques necessàries per posar en valor aquest monument i fer-li recuperar tot l'esplendor.

Restauració i conservació

El primer objectiu de la intervenció ha estat la neteja de tota la planta baixa romànica i dels paraments gòtics de la planta primera, amb el nivell d'actuació que es detalla a continuació:

- *Murs i voltes de la planta baixa:* s'ha realitzat una neteja projectant a baixa pressió silicat d'alumini i aigua per treure els encalats que deixaven ocults els carreus de pedra. S'ha fet el buidat de les juntes de guix i s'han recomposat els forats d'obra a mig fer. Els paraments de carreus de pedra i de les voltes, s'han rejuntat i s'han estucat la resta de paraments que no estaven pensats per anar vistos.
- *Arcs de les columnes:* S'ha realitzat una neteja manual amb bisturí per treure els encalats i les pàtines no originals i mantenir la pàtina original de color taronja. S'han rejuntat les parts que ho han necessitat.

- *Columnnes, bases i capitells:* En vista de la fragilitat de les peces esquerdades, s'ha optat per moure el mínim de peces del seu lloc. La consolidació s'ha realitzat amb cosits amb barres d'acer inoxidable roscades i morter amb resines. S'ha practicat un total d'uns 750 cosits entre fusts, bases, capitells i àbacs. S'ha canviat un total de quatre bases, un sol capitell i dos fusts.

També s'han restituït parcialment unes quantes peces en bases i capitells.

- *Paraments exteriors:* S'hi ha fet una neteja amb aigua a pressió, s'han buidat les juntes de morter de ciment i s'han rejuntat amb morter de calç. També s'ha hidrofugat i s'han restituït les mancances de pedra. En les parts altes, on no hi havia carreus de pedra, els paraments s'han acabat amb un estucat de morter de calç.
- *Columnnes de la planta primera:* A la planta primera, a causa del diferent tipus de pedra, el tractament ha estat bàsicament de neteja a mà per respectar la patina ocre original i consolidar-la. Sols s'ha canviat una base i s'han restituït parcialment dos capitells, els quals havien perdut massa secció per exercir la seva funció sustentant.

Crèdits de l'obra

- Arquitecte autor del projecte i de la direcció de les obres: JOSEP PLA I DE SOLÀ-MORALES
- Aparellador i coordinador de seguretat i salut: JAUME VILA GRABULEDA
- Contractista adjudicatari: CPA (CONSERVACIÓN DEL PATRIMONIO ARTÍSTICO) SL

Subcontractistes: CONTRACTISTES D'OBRES VENTALLÓ SL

4RESTAURA SCP, restauració

- Arqueologia: ATICS SL

Intervencions especials

A més de la neteja, s'han dut a terme un seguit d'intervencions especials:

- *Reforç de la volta oest:* Aquesta volta presenta una deformació de la secció que ja havia estat reforçada amb anterioritat. Durant l'obra no ha presentat més moviment, pel que la solució ha estat fer una lligada per la part superior amb uns tirants d'acer embeguts en formigó per augmentar-ne la seguretat, sobretot en cas de sisme.
- *Cobertes:* S'ha desmuntat les cobertes de les ales sud i oest, que estaven en molt mal estat, i s'han executat unes cobertes noves acabades amb les teules re-afitades.
- *Coronament façanes est i nord:* A la façana nord, el volum superior afegit sobre la primera galeria, hi havia indicis de l'existència d'uns arcs com els de la façana est. S'han reconstruït aquests arcs, amb el mateix acabament que la façana est, alhora que s'ha repicat el morter de ciment d'aquesta i s'ha estucat tot plegat. En la mateixa operació s'ha enderrocat una barana de la coberta de l'ala est (del s. XX) que, pel seu estil desmillorava la visió del claustre. D'aquesta manera també s'ha donat continuïtat al remat que conforma un claustre en dues alçades.
- *Rebaix del paviment interior:* Malgrat que ningú ho havia vist, les monges del Monestir sabien que el pati interior del claustre havia estat a un nivell inferior del que es trobava. Normalment sol estar en el mateix nivell que el deambulatori, i en aquest cas estava a nivell de la base de les columnes. S'ha rebaixat el nivell. Pel que fa a l'accés al claustre s'ha mantingut l'accés original i s'han eliminat els dos accessos posteriors. Aquesta modificació ha comportat la descoberta del primer graó de la primera escala, i un nou pou.
- *Il·luminació:* S'ha il·luminat el deambulatori del claustre amb 11 làmpades tot volt, que donen més importància a la zona de circulació més freqüent per part de la comunitat.

Nous elements posats al descobert

La intervenció ha posat al descobert una sèrie de troballes que s'han documentat suficientment i, en els casos que s'ha pogut, s'han deixat al descobert.

- *Arc de l'accés sud-oest:* En repicar-lo, s'ha descobert que l'arc que dona accés al jardí per la cantonada sud-oest originàriament no existia. L'espai l'ocupava un arc més estret, amb un sistema de maons de cantell formant una vorada. La cara interior estava decorada amb un enteixinat de guix del qual encara n'hi ha alguna resta. Posteriorment van decidir fer més ample el pas i ho van resoldre amb un arc rebaixat a la catalana, amb doble gruix de maó pla que apuntalava l'anterior. S'han documentat l'enteixinat i els arcs i s'ha acabat amb un estucat a la calç.
- *Escala en dues fases:* Un cop feta la neteja s'ha comprovat que l'escala de l'interior del pati està formada per dues escales de dues èpoques diferents: una primera escala que arranca de la part baixa del paviment del pati (abans de pujar-lo) i que arriba arran de volta de cobriment de la planta baixa. Posteriorment, segurament en completar les dues galeries gòtiques i

pavimentar la planta primera, es superposa una nova escala que arranca a l'alçada del muret perimetral base de les columnes, i arriba al paviment actual de la planta alta. Entre elles hi ha un espai de replè.

Amb les obres ha quedat al descobert el primer graó de l'escala més antiga, que estava enterrat sota la terra afegida.

- *Nou pou:* En rebaixar el paviment ha sortit a la llum un nou pou que estava enterrat i cobert per una llosa de pedra. Sembla que és més antic que l'existent. Segurament, pel fet de quedar sota l'escala, el van tancar i van construir el nou pou en el moment de pujar el nivell del paviment del pati.
- *Base paviment de fusta i coberta:* S'ha descobert que tot el paviment de l'ala oest de la planta primera està sobre un llit d'uns 3 centímetres, molt uniforme, de fusta triturada, del qual ningú no ha sabut donar-nos una explicació plausible.

També en el punt més septentrional d'aquesta volta s'ha descobert que la coberta de teula de quan només existia la galeria romànica està enterrada sota la base del paviment de la primera planta.

- *Preparació ala sud gòtica:* A la pilastra de la cantonada sud-est s'ha trobat un buidat en la pedra que correspon a l'espai d'arrencada d'un nou capitell igual als gòtics. Aquesta troballa demostra que la intenció inicial era continuar l'estructura gòtica en les quatre ales del claustre, però per causes desconegudes no va prosperar més que en les ales nord i est.
- *Gàrgola:* S'han trobat restes d'una gàrgola dissimulades a la pilastra de la cantonada nord-est. En aquest espai hi faltaven tres carreus de pedra que, un cop repicats, han deixat al descobert l'arrencada d'una antiga gàrgola que, com que buidava l'aigua sobre l'escala, devia ser anul·lada o bé, va ser derruïda en alguna intervenció posterior.

Programa Romànic Obert

Aquesta restauració forma part del programa Romànic Obert. Aquesta línia d'actuació iniciada per la Generalitat i l'Obra Social "la Caixa" per a la conservació del patrimoni arquitectònic català, disposa d'una inversió global de 18.425.000 euros per dur a terme dues accions paral·leles: una dirigida a la restauració i millora de monuments i elements romànics, i l'altra, a la difusió d'aquests béns patrimonials.

Aquesta inversió per part de "la Caixa" ha permès dur a terme diferents actuacions en un total de 77 monuments i elements del patrimoni romànic català. Les actuacions que s'hi fan inclouen, a més de treballs de restauració i conservació, intervencions arqueològiques, de sanejament, senyalització i adaptació a persones amb dificultats de mobilitat.

A la demarcació de Girona, l'entitat financera inverteix 4,9 milions d'euros en 25 intervencions. Entre altres, gràcies al programa Romànic Obert s'ha pogut restaurar el Tapís de la Creació de la Catedral de Girona, i s'ha actuat també a l'església de Sant Pere de Galligants. Altres monuments de les comarques gironines que formen part del programa són el monestir de Sant Miquel de Cruïlles, el monestir de Santa Maria de Ripoll o el monestir de Sant Quirze de Colera, a Rabós d'Empordà.